MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

KÄSKKIRI

12.02.2020 nr 24

Programmi „Energeetika programm 2020–2023“ kinnitamine

Riigieelarve seaduse § 20 lõike 4 alusel ning kooskõlas Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a määrusega nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord“ kinnitan programmi „Energeetika programm 2020–2023“ (lisatud).

(allkirjastatud digitaalselt)
Taavi Aas
majandus- ja taristuminister

KINNITANUD
majandus- ja taristuminister
12.02.2020
käskkirjaga nr 24

Energeetika programm 2020 - 2023

Programmi koostaja ja vastutaja	Energeetika osakond, energeetika asekantsler
Programmi eelnõu valmimise aeg	07.02.2020
Vormi sisu kasutamise selgitus	Vorm on abiks riigi eelarvestrateegia (RES) protsessi sisendina koostatava programmi dokumendi eelnõu koostamiseks. Programmi eelnõu kohandatakse RES-ist ja riigieelarvest lähtuvalt. Programmi kinnitab minister käskkirjaga.

Sisukord

Sisukord ... 2

1. Programmi esileht ... 2

2. Sissejuhatus ... 4

3. Programmi juhtimiskorraldus ... 4

4. Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve ... 6

4.1 Programmi eesmärk ... 6

4.2 Programmi mõõdikud ... 6

4.3 Programmi eelarve ... 6

5. Olukorra lühianalüüs ... 7

6. Meetmed, tegevused ja teenused ... 12

6.1. Meede: „Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus“ ... 12

6.1.1 Programmi tegevus „Elektrivarustuse tagamine“ ... 12

6.1.2 Programmi tegevus „Gaasivarustuse tagamine“ ... 13

6.1.3 Programmi tegevus „Transpordikütuste valdkonna reguleerimine ja kütusevarude säilitamine“ ... 13

6.1.4 Programmi tegevus „Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne“ ... 14

6.2 Meede „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“ ... 15

6.2.1. Programmi tegevus „Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“ ... 15

6.2.2 Programmi tegevus „Energiatõhususe suurendamine“ ... 19

1. Programmi esileht

Tulemusvaldkond	Energeetika
Tulemusvaldkonna eesmärk	Tagada tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustus, mis on kooskõlas Euroopa Liidu pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega, samas panustades Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu.
Valdkonna arengukava	Energiamajanduse arengukava aastani 2030 (ENMAK)[1]
Programmi nimi	Energeetika programm 2020-2023
Programmi eesmärk	Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning Eesti energiavarustus ja tarbimine on säästlikum -
Programmi periood	2020-2023
Peavastutaja (ministeerium)	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutus ja isik)	Ei ole
Kaasvastutaja ministeerium ja selle valitsemisala asutused	Ei ole

[1] https://www.mkm.ee/et/eesmargid-tegevused/arengukavad

2. Sissejuhatus

Energeetika programm on koostatud „Energiamajanduse arengukava aastani 2030“ (edaspidi ENMAK või arengukava) eesmärkide saavutamiseks.

Energiamajanduse arengukava eesmärgiks on tagada tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustus, mis on kooskõlas Euroopa Liidu (edaspidi EL) pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega, samas panustades Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu. Soovitud muutused energiamajanduses ja sellega seotud teistes valdkondades peavad aset leidma eelkõige majanduskeskkonna ja tururegulatsiooni toel ning riiklike vahenditega sekkumine nende saavutamiseks on erandlik. Energeetika programmis ettenähtud meetmete elluviimisel on positiivne mõju Eesti majanduskasvule ja konkurentsivõimele.

Programmist tulenevate tegevuste rakendamine peab tagama ENMAKist tulenevate riiklike ülesannete täitmise vastavalt arengukavas ettenähtule. Programmi eesmärk: Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum.

Energeetika programmi viiakse ellu läbi kahe meetme: energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus ning primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine.

Programm koondab elektri-, soojus- ja kütusemajanduse, transpordisektori energiakasutuse ja hoonete energiakasutusega seonduvad tegevused (elamumajanduse tegevused kuuluvad ehituse programmi).

3. Programmi juhtimiskorraldus

Energeetika programmi eest vastutab energeetika asekantsler. Programmijuhi ülesanne on programmi koostamise ja uuendamise eestvedamine, elluviimise ja seire koordineerimine, programmi ja tulemusvaldkonna arengukavade väljatöötamine ning infovahetuse korraldamine.

Programmi sisulise koostamise, elluviimise ja seire eest vastutab energeetika osakond.

Energeetika programm on muuhulgas seotud järgmiste riiklike strateegiadokumentidega ehk tugineb nendes seatud eesmärkidele:

- Energiamajanduse arengukava aastani 2030;
- Riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030;
- Kliimapoliitika põhialused aastani 2050;
- Ehituse pikk vaade (koostamisel);
- Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“;
- Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“;
- Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014;
- Transpordi arengukava 2014-2020.

Valdkonna eest vastutav minister esitab programmi eelnõu Rahandusministeeriumile üks kord aastas ning see avalikustatakse MKM-i veebilehel. Pärast programmi kinnitamist koostatakse programmi rahastamiskava. Programmi tulud, kulud ja finantseerimistehingud kinnitatakse riigieelarve seadusega ning meetmete eelarved ministri liigendusega. Programmi seire toimub vähemalt kaks korda aastas. Energeetika osakond koostab igal aastal programmi rakendamise kohta tulemusaruande.

Energeetika programmi täitmisel tekib mitmeid koostööpunkte ministeeriumide ja nende valitsemisala asutustega. Kõige sagedamini on koostöö järgmiste üksustega seoses nimetatud teemadega:

- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium:
    - Ehitus- ja elamuosakond;
    - Transpordi arengu ja investeeringute osakond;
    - Teede- ja raudteeosakond;
    - Kriisireguleerimise osakond;
    - Välisvahendite osakond;
    - Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakond;
    - Majandusarengu osakond;
    - Siseturu osakond;
    - Sihtasutus KredEx;
    - Tehnilise järelevalve ja tarbijakaitse amet;
- Rahandusministeerium:
    - Riigivara osakond;
    - Planeeringute osakond;
    - Riigieelarve osakond;
    - Regionaalarengu osakond;
    - Riigi Kinnisvara AS;
    - Statistikaamet;
- Justiitsministeerium:
    - Õiguspoliitika osakond;
- Sotsiaalministeerium:
    - Rahvatervise osakond;
- Siseministeerium:
    - Pääste- ja kriisireguleerimise poliitika osakond;
- Keskkonnaministeerium:
    - Kliimaosakond;
    - Looduskaitse osakond;
    - Metsaosakond;
    - Välisõhu ja kiirgusosakond;
    - Keskkonnaamet ja Keskkonnainspektsioon;
- Haridus- ja teadusministeerium:
    - Teadusosakond;
    - Sihtasutus Kutsekoda.

Energeetika valdkonna poliitika kujundamisel tehakse aktiivset koostööd kõikide energeetika valdkonna teenuse pakkujatega (nt elektri- ja gaasiettevõtjad). Eraldi on moodustatud valdkonna huvirühmade esindajatest koosnev MKM energeetikanõukogu.

Otsesed seosed teiste tulemusvaldkondadega on transpordis alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamisel ja motoriseeritud individuaaltranspordi nõudluse vähendamisel. Lisaks ka tõhusa sõidukipargi väljaarendamisel, et saavutada autopargi ökonoomsuse suurendamine. Elamumajanduse raames on otsene seos olemasoleva hoonefondi energiatõhususe suurendamisel ja uute hoonetega seotud eeldatava energiatõhususe suurendamisel.

4. Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve

4.1 Programmi eesmärk

Energeetika programmi eesmärgiks on tagada Eestis pidev energiavarustus ning energiavarustuse ja -tarbimise säästlikkus, mis kindlustab tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustuse.

Eesti energiamajanduse areng peab olema kooskõlas ELi pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega, panustama Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu.

4.2 Programmi mõõdikud

Programmi mõõdik ühtib energeetika tulemusvaldkonna mõõdikuga ja on Maailma Energeetikanõukogu poolt välja arendatud komposiitindikaator *Energy Trilemma Index*[2], mis iseloomustab riigi energiamajandust läbi kolme aspekti: energiajulgeolek, energia kättesaadavus ja taskukohasus ning energeetika keskkonnamõju. Indeksit koostatakse 128-le riigile maailmas ning Eesti oli indeksis 2019. aastal 30. kohal.

Iga indeksi täht väljendab riigile antud hinnet vastavas kategoorias. Esimene täht kirjeldab energiajulgeoleku olukorda riigis, teine energia kättesaadavust ning taskukohasust ning kolmas energeetika keskkonnamõju. Tähega "A" kirjeldatakse parimat tulemust – st parim tulemus kõigis kategooriates oleks väljendatud kui AAA.

Tabel 1. Programmi mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	**Algtase (2018)**	**Sihttase 1 (2020)**	**Sihttase 2 (2021)**	**Sihttase 3 (2022)**	**Sihttase 4 (2023)**
Soodsa hinnaga ja keskkonnanõudeid arvestav kütuste ja energia kättesaadavus tarbijale Allikas: Maailma Energeetikanõukogu	BAB	ABD	ABD	ABD	ABD

4.3 Programmi eelarve

Tabel 2. Programmi eelarve

[2] https://trilemma.worldenergy.org

Eelarve jaotus	2020	2021	2022	2023
Kulud	38 704 054	26 968 379	19 430 856	4 976 125
sh välistoetused ja kaasrahastus	36 176 539	24 592 057	17 060 045	2 597 492
investeeringud	0	0	0	0
sh välistoetused ja kaasrahastus	0	0	0	0
Mitterahalised kulud	17 639	16 743	16 621	16 621
Programmi eelarve kokku (kulud+invest)	**38 721 693**	**26 985 122**	**19 447 477**	**4 992 746**

5. Olukorra lühianalüüs

Käesolevas programmis hõlmab energeetika valdkond tegevusi, mis on seotud või mõjutavad energia tootmist, ülekannet ja jaotamist ning tarbimist. Meetmete ja programmi tegevuste valikul on lähtutud MKM-i põhimääruses sätestatud tegevustest ja programmi eesmärkidest.

Eesti energiaga varustamise kindlus on väga hea: ELis on Eesti sõltuvus energiakandjate impordist üks väiksemaid, lisaks põlevkivile kindlustab omamaiste energiaallikate kõrge osakaalu taastuvenergia – biomass, tuul ja soojuspumpade abil saadud soojus. Elektrienergia, gaasi, vedelkütuste ja tahkekütuste pakkujate paljusus on taganud tarbijatele turupõhised energia hinnad. Kaugkütte hinnaregulatsioon on taganud jätkusuutliku kaugküttesüsteemide toimimise, kus on tarbijate ja teenusepakkujate huvid on tasakaalustatud. Pikas perioodis tuleb Eesti energiamajanduses järjepidevalt tegeleda energeetika keskkonnamõjude vähendamisega, tõhusama ning säästlikuma energiatarbimise ja -tootmise edendamisega ja varustuskindluse hoidmisega kõrgel tasemel.

Meetmete ja programmi tegevuste valikul on lähtutud MKM-i põhimääruses sätestatud tegevustest ja programmi eesmärkidest.

Programmi meede „Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus“ koosneb neljast olulisest programmi tegevusest ning nendeks on elektrivarustuse tagamine, gaasivarustuse tagamine, transpordikütuste valdkonna reguleerimine ja kütusevarude säilitamine ning soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne.

Igale programmi tegevusele vastab üks konkreetne teenus:

Elektrivarustuse tagamise programmi tegevuse teenuseks on elektrimajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine.

Eesti elektriturg avanes täielikult kõigile tarbijatele 2013.aasta alguses ja koos elektrituru avamisega lõppes elektri hinna reguleerimine ning kõigil elektritarbijatel tekkis võimalus osta elektrit elektriturul konkureerivatelt erinevatelt pakkujatelt. Täna kujuneb elektrienergia hind Põhja- ja Baltimaade ühisel elektriturul elektri tootjate pakkumise ning tarbijate nõudluse tasakaalupunktis. Eesti ja Soome vaheline kõrgepinge alalisvooluühendused EstLink 1 ja EstLink 2 kolmekordistas Balti- ja Põhjamaade vahelised elektri ülekandevõimsused ning tänu sellele on Eestist ja Soomest saanud sisuliselt üks turupiirkond. Elektriturg on käivitunud ootuspäraselt. Elektrimajandus panustab Eesti majanduse konkurentsivõimesse läbi tagatud varustuskindluse, turupõhiste lõpptarbija elektrihindade ja keskkonnahoidlike lahenduste kasutamise. Elektri tootmises kasutatakse otseste primaarkütuste kasutamise kõrval ka tootmisjääke. Elektri tootmisel kasvab kütusevabade jm taastuvate energiaallikate osakaal. Elektrimajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise eesmärgiks on, et väljakujunenud elektri tootmise portfell peab olema

konkurentsivõimeline regionaalsel elektriturul täiendavate subsiidiumiteta ning toetused elektri tootmisele oleks erandlikud ja vajaduspõhised kriitilise tootmisvõimekuse tagamiseks ning Eesti teadus- ja arendustegevuse seisukohalt potentsiaalsete uute tootmistehnoloogiate turule aitamiseks. Eesmärk on saavutada olukord, kus Eesti elektri ülekandevõrk on sünkroniseeritud ELis asuva sünkroonalaga. Elektrivõrkude arendamine ei tohi kaasa tuua ülemäärast survet tariifile. Valdkonda suunatakse läbi õigusaktides (eelkõige elektrituruseadus ning selle alusel kehtestatud õigusaktid) sätestatu. Õigusaktide (eriti seaduse) muutmine võtab aega, mistõttu on teenuse osutamisel kriitilise tähtsusega omada vaadet ning ülevaadet elektrituru suundumustest. Nii on võimalik tagada, et Eestis kehtivad õigusaktid ei takistaks elektrivaldkonnas innovatsiooni, kuid samal ajal tagaksid, et muutused toimuksid sujuvalt.

Gaasivarustuse tagamise programmi tegevuse teenuseks on gaasimajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine.

Gaasimajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamise seisukohast on oluline, et Eestis oleks tagatud gaasi varustuskindlus ja tõhus turukorraldus.

Alates 2014. aastast, kui valmis Klaipeda gaasiterminal, on avanenud Eesti turuosalistele võimalus gaasi impordiks täiendavast tarneallikast, kus gaasi hind ei ole seotud naftatoodete hinnaga, vaid kujuneb välja hetketurul. Konkurentsi tekitamiseks on olnud oluline müüja omandiline eraldamine importijast sõltumatu ülekandesüsteemi haldurist. Konkurentsi tekitamiseks oli omandiline eraldamine vajalik, kuna muidu oleks puudunud kindlus, et omandiliselt eraldamata maagaasi ülekandeteenuse osutaja teeks piisavalt investeeringuid konkureerivatele maagaasi tarnijatele ülekandevõrgule ligipääsu tagamiseks. Riik peab koostöös gaasi süsteemihalduriga panustama gaasi varustuskindluse, sealhulgas tarnehäiretega toimetuleku võimekuse, suurendamisse ning tarneahelate mitmekesistamisse. Tarneahela mitmekesistamise ja tõhusa konkurentsi eelduseks on tihe koostöö naaberriikidega ning perspektiivis ühiste toimeprintsiipide alusel toimiv kolme Balti riigi ja Soome gaasiturg, mis on ühendatud Poola kaudu Kesk-Euroopa gaasituruga. Mitmekesistatud tarneahel on aluseks gaasi hinna konkurentsivõimele võrreldes alternatiivsete kütustega ning võtmeküsimuseks tarbimismahtude suurenemisel. Gaasi varustuskindluse tagamiseks on oluline roll Soome-Eesti vaheline gaasiühendus Balticconnector. Hetkeolukord gaasi varustuskindluse tagamisel on hea, aga programmis ettenähtud tegevused aitavad muuhulgas kaasa sellele, et aastaks 2021 on loodud Poola ja Leedu vaheline gaasiühendus, mis aitaks kaasa Eesti energiasõltumatuse suurenemisele.

Transpordikütuste valdkonna, sh vedelkütuste varu poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine on täna reguleeritud vedelkütuse- ja vedelkütusevaru seadusega. Vedelkütuste varude, milleks on peamiselt bensiin ja diisel, moodustamiseks ja haldamiseks on loodud Eesti Vedelkütuse Agentuur (OSPA). Eestis asub täna kohustuslikust varust umbes 50%. Eesti liitus Rahvusvahelise Energiaagentuuriga (IEA) 2014.aastal ja sellega seonduvalt lähtutakse varude hoidmisel lisaks seadusele ka IEA energiaprogrammi käsitlevast kokkuleppest. Tänases olukorras tuleb üha enam arvestada geopoliitilisest olukorrast tingitud mõjudega kütuse tarnetele. Oluline on pöörata tähelepanu suutlikkusele tagada tarneraskuse ilmnemisel tõhus riikidevaheline info liikumine ja kütuse võimalikult kiire tarnimine kütuse edasimüüjatele. Programmis ettenähtud tegevused aitavad kaasa transpordikütuste valdkonna paremale reguleerimisele ja vedelkütuse varu hoidmise korraldamisele. Olulisel kohal on energeetika innovatsiooni- ja tehnoloogiaalase koostöö edendamine IEA raames. Vedelkütuse varu poliitika peab tagama IEA liikmesriigi poolt võetud kohustused ja EL direktiivis sätestatud kohustused.

Transpordikütuste turukorralduse osas oleme väljumas konservatiivsest turukorraldusest, turule sisenevad uued kütused (gaaskütused, suurema biokomponendi sisaldusega kütused, sellest tulenevalt käsitletakse „vedelkütuse“ turukorralduse asemel „transpordikütuste“ turukorraldust, tulevikus muudetakse ka vedelkütuse seadus transpordikütuse seaduseks). Eelpool väljatoodust lähtuvalt korraldatakse Eesti turukorraldus selliselt ümber, et uued kütused turule ära mahuksid (näiteks kütuste märgistamine, tarbijate teavitamine, biokütuse tarbimisse lubamise kohustuse paindlikumaks muutmine).

Soojusenergia tõhusa tootmise ja ülekande valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamise eesmärk on, et soojusmajanduses rakendatavad poliitilised valikud ja rakendatavad meetmed lähtuksid eesmärgist, et soojusmajandus on pikaajaliselt jätkusuutlik ega vaja tavapärasele majandustegevusele täiendavaid investeerimis- ega tegevustoetusi. Oluline on liikuda suunas, kus soojust toodetakse valdavas enamuses kohalikest ja taastuvatest kütustest ning kütusevabadest energiaallikatest. Igapäevaselt tehakse tööd sellega, et saavutada programmis ettenähtud eesmärk, milleks on, et väheneb imporditava kütuse kasutamine soojuse tootmiseks. Selleks on vaja investeerida hoonete energiatõhusamateks ja soojuse efektiivsemaks muutmiseks. Imporditavate kütuste asemel peab kasutama järjest rohkem kodumaiseid kütuseid, sh biomass. Töö kaugkütteregulatsiooniga peab andma tulemuse, et see ei piiraks majanduslikult odavamate lahenduste konkureerimist kaugküttega, soodustaks taastuvate allikate kasutuselevõttu ja energiatõhusust. Samuti peab igapäevase töö tulemusena jõudma selleni, et kodumajapidamises toodetakse aastas 2050 soojust kohalikest kütustest parimat võimalikku tehnoloogiat kasutades. Kaugkütteturu arengut pärssivaks teguriks on hetkel veel motivatsiooni puudumine soodsamate kaugküttelahenduste leidmiseks ja sisemise efektiivsuse kasvuks. Kaugkütte hinnaregulatsioon ei motiveeri tootjaid otsima lahendusi, kuidas saavutada madalamaid kaugküttehindasid. Kahjuks ei kajastu ettevõtte paremates majandustulemustes investeeringud, mis võimaldavad soojusenergia lõpptarbija hinda vähendada. Kogu saavutatav efekt suunatakse ikka veel tarbijatele. Osade kaugküttepiirkondade jätkusuutlikkus on nii ettevõtjate kui ka Konkurentsiameti hinnangul kaheldav ja siin on oluline leida koos ettevõtjatega uusi lahendusi. Soojusettevõtjate tegevus peab kooskõlas regulatsiooni muutmisega jätkuvalt panustama kaugkütte hinna konkurentsivõimelisusse. Kaasatakse üha rohkem kohalikke omavalitsusi, et välja selgitada tegelik energiasääst ja sellega seotud investeeringute ulatus.

Programmi meede „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine“ koosneb kahest programmi tegevusest: taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises ning energiatõhususe suurendamine.

Programmi tegevuse - taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises teenused on:

<u>Taastuvenergia valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine</u>

Teenuse sisuks on Eesti taastuvenergia alase õigusliku keskkonna kujundamine ja edendamine vastavalt riiklikele strateegiadokumentidele ja ELis kehtestatud õigusaktidele. Tegevusse kaastakse erinevaid taastuvenergia valdkonnas tegutsevaid huvitatud osapooli nii Eestist kui ka välismaalt. Teenuse raames toimub regionaalne ja rahvusvaheline koostöö taastuvenergia valdkonnas. Koostatakse ja kaitstakse Eesti seisukohti EL taastuvenergia valdkonda puudutavate õigusaktide menetlemisel. Iga-aastaselt tuleb taastuvenergia alastest edusammudest raporteerida Euroopa Komisjonile. Toimub taastuvenergia osakaalu suurendamiseks loodud meetmete väljatöötamine kui ka rakendamise jälgimine. Koostamisel on riiklik energia- ja kliimakava ning aruandlus selle rakendamisest, õigusaktid, Eesti seisukohad, memod, arengukava.

2020. aastal jätkub aktiivne töö taastuvenergia direktiivi ülevõtmiseks, mille eesmärgiks on edendada laialdast taastuvenergia kasutuselevõttu, seatakse uued ambitsioonikamad eesmärgid (taastuvenergia kogus lõpptarbimises). Direktiiv peab olema üle võetud 2021 juunikuuks ja sellega seonduvalt tuleb muuta umbes kümmet seadust, mis on seotud nii energeetika valdkonnaga, kui ka planeerimise ja kohalike omavalitsuse tööd reguleerivate seadustega.

<u>Riiklik toetus kaugküttesüsteemide renoveerimiseks KIKi kaudu</u>

Katelseadmete renoveerimise projekte rahastatakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020” prioriteetse suuna „Energiatõhusus” meetme „Efektiivne soojusenergia tootmine ja ülekanne” (edaspidi *meede*) fondist eesmärgiga tagada kaugküttesüsteemides energia kasutamise efektiivsuse suurenemine ja tootmissüsteemist pärinevate saasteainete heitkoguste vähenemine. MKM töötas/töötab

välja nõuded ja tingimused, mis on aluseks toetuse saamiseks, teostab projekti rahastamise osas järelevalvet. Vanad renoveerimata kaugküttesüsteemid on ebaefektiivsed ja lisaks suurtele kütusekadudele toimub nendes ka keskkonnasaaste ning tootmine on ebaefektiivne. Paljud soojusenergia tootmise ja ülekandega tegelevad ettevõtjad on aru saanud, et olles valmis katelseadmeid renoveerima, on võimalus jätkata tegevust ja saavutada renoveeritud või uus soojuse tootmisvõimsus kaugküttes, renoveeritud või uue soojustorustiku pikkus või arvestuslik CO_2 vähenemine aastas.

Riiklik toetus taastuvkütuste kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis KIK ja Elering kaudu:

Teenuse eesmärk on aidata kaasa biometaani tarbimise ja tootmise hoogustamisele ning toetada tegevusi, mis aitavad panustada eesmärki, et aastaks 2020 moodustab transpordikütuste tarbimises taastuvatest energiaallikatest toodetud kütus 10 protsenti. Ilma riikliku toetuseta on täna veel taastuvenergia kasutuselevõtt liiga kallis ja jääks seetõttu arendajate poolt välja töötamata. MKM-s on välja töötatud aluspõhimõtted, mille alusel KIK ja Elering saavad taotlejatele toetust maksta. MKM koostas õigusaktid toetuste tingimuste ja jagamispõhimõtetega, teeb koostööd rakendusasutustega, osaleb hindamiskomisjoni töös ja teostab seiret kogu projekti läbiviimise kohta. Tänu antud projekti saadud teabele on MKM-l võimalik välja töötada uusi meetmeid ja arendada taastuvenergia kasutuselevõttu transpordis ning eemaldada sellega seonduvaid turutõkkeid.

Taastuvenergia piirülese koostöö edendamine läbi paindlike koostöömehhanismide rakendamise

ENMAK näeb ette taastuvelektri osakaalu suurenemist Eesti elektri lõpptarbimises 2030. aastaks 30%-ni. MKM tegevuseks on teha tööd selle nimel, et kui käivituvad edukalt paindlikud koostöömehhanismid teiste ELi liikmesriikidega, on võimalik taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaalu suurenemine Eesti elektri lõpptarbimises 50%-ni. Igapäevase tegevuse raames koordineeritakse taastuvenergia paindlike koostöömehhanismide rakendamist, eesmärgiga meelitada lisainvesteeringuid Eesti taastuvenergiasektorisse ning tagada seeläbi Eestis asuva ning meie siseriiklikke vajadusi ületava taastuvenergia potentsiaali ärakasutamine üle-euroopaliste eesmärkide saavutamiseks. Toimub pidev koostöö taastuvenergiasektori esindajatega, teiste riigiasutuste ning erinevate huvipooltega koordineerida paindlike koostöömehhanismide rakendamist. Tähtis on juhtida paindlike koostöömehhanismide alast müügitööd ja tuvastada ning leida lahendusi Eesti taastuvenergiasektori arengu takistustele, eesmärgiga tagada võimalikult laialdane koostöömehhanismide rakendamine.

Taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia vähempakkumised

Esimene vähempakkumine on välja kuulutatud ning tulemused peaksid selguma 2020 I kvartalis. Vähempakkumiste korraldamise eesmärgiks on saada taastuvelektrit tarbijate jaoks parima hinnaga.

Energiatõhususe suurendamise teenused on:

Lokaalsete küttelahenduste ehitamine kaugküttelahenduse asemele

MKM on välja töötanud määruse, mille raames saavad kaugkütte ettevõtjad asendada ebaefektiivselt toimivad kaugküttevõrgud lokaalsete küttelahendustega. Toetatakse selliseid tegevusi nagu olemasoleva hoone kaugküttesüsteemi asendamiseks lokaalse kütte ehitamine ja selle tõttu kasutusest välja langeva kaugküttesüsteemi osade lammutamine, kasutusest välja langeva kaugküttesüsteemi osade lammutamine, olemasoleva hoone kaugküttesüsteemi asendamiseks lokaalse kütte ehitamine ja selle tõttu kasutusest välja langeva kaugküttesüsteemi osade lammutamine tingimusel, et soojusettevõtja jätkab hoone soojusega varustamist lokaalse kütte läbi. MKM ülesanne on õigusaktide koostamine ja muutmine, seire teostamine ja tulemuste hindamine.

Energiatõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

Energiatõhususe valdkonna tegevused on suunatud et energiatõhususe parandamiseks energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel. Valdkonnale püstitatud eesmärgid ja sihid on kokku lepitud vastavates direktiivides ning kirjeldatud riiklikus energia- ja kliimakavas aastaks 2030. Programmi eesmärgi täitmisel vähendatakse lõpptarbijale müüdavat energia kogust, väheneb majanduse energiamahukus ning tõhusam on ka riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi kasutamine. Energiatõhususe valdkond hõlmab näiteks avaliku sektori kui ka eraomanduses olevate hoonete rekonstrueerimise ergutamist (tõhusam energiakasutus ja parem sisekliima) ja ettevõtetes energiakasutuse parandamist. Energiatõhususe valdkonnaga tegelemine edendab riigi pikaajalist konkurentsivõimet ja soodustab majanduskasvu, eriti kui selle käigus kasutatakse ära kohapealsete ettevõtete potentsiaali innovaatiliste tehniliste lahenduste rakendamisel.

Tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu

Meetme raames renoveeritakse või uuendatakse tänavavalgustuse paigaldisi kasutades selleks struktuuritoetuste meetme „„Energiasäästu ja taastuvenergia osakaalu suurendamine" „Tänavavalgustuse taristu renoveerimine"" eesmärkide elluviimiseks mõeldud rahastamismudelit. Programmi eesmärk on tänavavalgustuses elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurenemine, mille tulemusena väheneb tänavavalgustuses elektrienergia tarbimine tänu efektiivsema LED-valgustustehnoloogia kasutamisele. Paljude kohalike omavalitsuste tiheasustusega ja ka hõredamalt asustatud piirkondades on täna veel kasutuses vanad, deformeerunud tänavalgustus taristu. Kahjuks ei ole suudetud enda eelarveliste vahenditega seda olukorda parandada. Tänu meetmest saadavale toetusele tagavad renoveeritud või uuendatud tänavavalgustuse paigaldised tänavavalgustuses elektrienergia tarbimise vähenemise, renoveeritud tänavavalgustuspunktide arvu suurenemise ja arvestuslikku süsihappegaasi (CO_2) vähenemise aastas.

Toetus vanal pingesüsteemil hoonete elektripaigaldiste üleviimiseks uuele pingesüsteemile KredEx kaudu

Tallinna linnas on veel korteriühistud ja -ühisused ning väikeelamute omanikud, mittetulundusühingud, kelle hooneid varustatakse elektriga vanal pingesüsteemil ja kõik need asuvad Elektrilevi OÜ võrgupiirkonnas. Vana pingesüsteem tähendab, et kasutusel on veel 3 x 220 V pingesüsteem, mida kutsutakse ka vanaks pingesüsteemiks. See 1930.–1960. aastatel väljaehitatud madalpingevõrk teenindab eelkõige Tallinna kesklinna, Kristiine ja Põhja-Tallinna, aga ka vanalinna maju. Selles aegunud võrgus tegeldakse pidevalt ainult rikete kõrvaldamisega ja sellest tulenevalt on oluline välja ehitada uue pingesüsteemiga elektrivõrk. Toetuse abil on võimalik asendada elektripaigaldiste üldosa nõuetekohase uue pingesüsteemi kaudu ehitades uued maandused, magistraalkaablid, paigaldatakse peajaotuskilp. Vana pingesüsteemi üleviimisel uuele pingesüsteemile väheneb elektri- ja tuleõnnetuse oht, uue pingesüsteemi rikkevoolukaitse aitab tõhusalt vältida elektrilöögi ohtu, sama peakaitsmega on võimalik tarbida kordades suuremat võimsust – enam ei löö korgid mitmeid elektriseadmeid korraga kasutades välja, vähem pingekõikumisi pikendab seadmete eluiga, uus elektrisüsteem on võimalik saada kuni 50% soodsamalt.

6. Meetmed, tegevused ja teenused

Energeetika programm koosneb kahest meetmest – energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus ning primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine. Täpsem info allolevas tekstis ning lisas 1 paiknevas tabelis.

6.1. Meede: „Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus“

Meetme eesmärk: Energiamajandus panustab Eesti majanduse konkurentsivõimesse läbi tagatud varustuskindluse, turupõhiste lõpptarbija elektrihindade ja keskkonnahoidlike lahenduste kasutamise

Tabel 3. Meetme „Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	**Algtase (2018)**	**Sihttase 1 (2020)**	**Sihttase 2 (2021)**	**Sihttase 3 (2022)**	**Sihttase 4 (2023)**
Tagatud on energiataristu N-1 kriteerium[3] Allikas: Süsteemihaldur Elering AS-i hinnang	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud
Tagatud on elektri- ja gaasituru toimimine Eestis Allikas: Konkurentsiameti hinnang, lähtuvalt aruandest elektri- ja gaasiturust Eestis[4]	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud

Meede jaguneb neljaks programmiliseks tegevuseks.

6.1.1 Programmi tegevus „Elektrivarustuse tagamine“

Programmi tegevuse eesmärk: Elektri varustuskindluse, kvaliteedi ning konkurentsivõimelise hinna tagamine:

Tabel 4. Programmi tegevuse „Elektrivarustuse tagamine“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	**Algtase (2018)**	**Sihttase 1 (2020)**	**Sihttase 2 (2021)**	**Sihttase 3 (2022)**	**Sihttase 4 (2023)**
Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	19,7 %	20%	20%	20%	20%
Jaotusvõrgus katkestuste keskmine kogukestus minutites tarbimiskoha kohta aastas, minutit Allikas: Konkurentsiamet	129,8	<120	<120	<110	<110
Andmata jäänud energia kogus ülekandevõrgus, MWh Allikas: Elering AS	18,5	<60	<60	<60	<60
Eesti on ühendatud Kesk-Euroopa sünkroonalaga aastaks 2025 Allikas: Elering AS	Teostamisel	Teostamisel	Teostamisel	Teostamisel	Teostamisel

Teenus: Elektrimajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

[3] N-1 kriteeriumina käsitletakse olukorra hinnangut, kui üks suurim ühendus gaasi tarnimiseks katkeb. Kui katkemise korral on võimalik tarned ümber korraldada nii, et varustuses häireid ei teki, on N-1 kriteerium täidetud.
[4] Vt näiteks https://www.konkurentsiamet.ee/public/ETI_aruanded/Euroopa_Komisjonile/13._Elektri-_ja_gaasituru_aruanne_2017.pdf

Teenuse osutamise eesmärgiks on tagada elektri varustuskindlus, kvaliteet ning mõistlik (nii tarbijate kui ka elektriettevõtjate vaates) hind. Siinjuures on tähtis märkida, et ministeerium tegeleb pikaajaliste tegevuste (5+ aastat) ning mitte hinnakujundusega elektribörsil. Elektrimajandusega soetud tegevused on edukalt ellu viidud siis, kui kõik toimub sujuvalt (nt hinnamuutused ei toimu järsult, vaid pikaajaliselt). Elektrivarustuse tagamise saavutamiseks toimub pidev suhtlus turuosalistega, elektrituru-alaste õigusaktide väljatöötamine ja uuendamine, regionaalse ning rahvusvahelise koostöö elektrimajanduse valdkonnas. Osaletakse ELi otsustusprotsessides, kus tuleb kaitsta Eesti seisukohti elektrituru-alaste õigusaktide menetlemisel. Toimub töö elektriturumajandusega seotud arengudokumentide ning riiklike meetmete väljatöötamisega.

6.1.2 Programmi tegevus „Gaasivarustuse tagamine“

Programmi tegevuse eesmärk: Gaasi toimiv varustuskindlus loob soodsa pinnase gaasi kui kütuse kasutamiseks nii tööstuslikes protsessides, soojuse tootmises kui transpordis. Turupõhistele tuginev regulatsioon tagab kõigile tarbijatele gaasi võimalikult soodsa lõpphinna.

Tabel 5. Programmi tegevuse „Gaasivarustuse tagamine“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2020)	Sihttase 2 (2021)	Sihttase 3 (2022)	Sihttase 4 (2023)
Infrastruktuuri normi (N-1) täitmine Allikas: Elering AS	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud
Gaasituru kontsentreeritus (HHI) Allikas: Konkurentsiamet	7350	6300	5700	4500	3750

Teenus: Gaasimajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

Programmi eesmärk täidetakse läbi gaasiturgu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi õigusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine. Gaasivarustusega varustuse seisukohast on oluline, et gaasi toimiv varustuskindlus loob soodsa pinnase gaasi kui kütuse kasutamiseks nii tööstuslikes protsessides, soojuse tootmises kui transpordis. Turupõhimõtetele tuginev regulatsioon peab tagama kõigile tarbijatele gaasi võimalikult soodsa lõpphinna. Eesmärgiks on saavutada olukord, kus gaasiturul on toimunud turukontsentratsiooni vähenemine ja gaasituru kontsentratsiooni tase HHI järgi on alla 2000. 2018.a andmete järgi on Eesti gaasituru HHI 7350. HHI on seda madalam mida rohkem on gaasiturul müüjaid ja mida võrdsemalt on müüjate vahel turg jagunenud.

Ministeeriumi haldusalas on maagaasituru regulatsioon nii varustuskindluse kui turukorralduse vaates. Varustuskindluse minimaalne tase (antud juhul peab olema tagatud N-1) on õigusloome tulemusena sätestatav eesmärk, mida süsteemihaldur on kohustatud regulaatori järelevalve all tagama. Läbi seadusandluse korraldatakse ka gaasituru korralduslik pool. Aastast 2016 on ministeerium töötanud koos teiste Balti riikide ja Soome valdkonna eest vastutavate ministeeriumite, süsteemihaldurite ja regulaatoritega Balti riike ja Soomet hõlmava ühise korralduse väljatöötamisega. Töögrupi tulemused koondatakse siseriiklikkusse õigusesse. Sellise ühisturu rakendamise tulemusena väheneb piirkonna HHI oluliselt.

6.1.3 Programmi tegevus „Transpordikütuste valdkonna reguleerimine ja kütusevarude säilitamine“

Programmi tegevuse eesmärk: Tagada transpordikütuste valdkonnas aus konkurents eesmärgiga võimaldada tarbijale võimalikult madal konkurentsitingimustes kujunev transpordikütuste hind; tagada vedelkütuste varu olemasolu ja kasutamine lähtudes ELi õigusest ja IEA ees võetud kohustustest.

Tabel 6. Programmi tegevuse „Transpordikütuste valdkonna reguleerimine ja kütusevarude säilitamine“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2020)	Sihttase 2 (2021)	Sihttase 3 (2022)	Sihttase 4 (2023)
Regulatsioonile vastava kütusevaru olemasolu Allikas: AS OSPA	Olemas	Olemas	Olemas	Olemas	Olemas
Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest transpordisektoris, % Allikas: Eurostat %	3,3%	10%	10%	8,5%	7,6%
Transpordikütuste turul enamkasutatavate kütuste kvaliteet tagatud Allikas: Keskkonnaministeerium	Tagatud	Tagatud	Tagatud	Tagatud	Tagatud

Teenus: Transpordikütuste valdkonna, sh vedelkütuste varu, poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

Programmi eesmärk täidetakse läbi transpordikütuse valdkonda ja vedelkütuse varu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi õigusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine.

Vedelkütusevaru peab riigil olema igal hetkel tagatud. Varu on igal hetkel olemas ulatuses, mis võimaldab riigil vedelkütuste tarneraskuse ilmnemisel tagada transpordisektoris kütuste kättesaadavuse vähemalt kolmel järjestikkusel kuul.

Taastuvate energiaallikate osakaal transpordis tarbitud energias on tagatud läbi siseriikliku õigusloome kehtestatud kohustuste. Õigusloome peab käima käsikäes turu arengutega. Piisavalt paindlik ja turuosaliste soove jälgiv õigusloome tagab võetud eesmärkide kindla ja kulutõhusa saavutamise.

6.1.4 Programmi tegevus „Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne“

Programmi tegevuse eesmärk: Kaugkütte soodne hind on jõukohane kõigile tarbijatele, kaugkütet toodetakse jätkusuutlikult ja keskkonnasõbralikult. Kaugküte on tagatud ka kõige külmemal kütteperioodil

Tabel 7. Programmi tegevuse „Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas		Algtase (2018)	Sihttase 1 (2020)	Sihttase 2 (2021)	Sihttase 3 (2022)	Sihttase 4 (2023)
Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat		53,7%	55%	56%	57%	58%

Teenus: Soojusmajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine.

Soojusmajanduse valdkonna poliitika kujundamise ja selle elluviimise korraldamise eesmärk täidetakse läbi kaugkütteturgu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi seadusandlusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine.

Kaugkütteseaduse kohaselt on kaugküttesektor 100% riigipoolse regulatsiooni all. Regulatsiooni kohaselt peab soojusettevõtja tagama, et kaod soojusvõrgus oleksid minimaalsed. Õigusloome motiveerib soojusettevõtjat võtma kasutusele piisavad meetmed selleks, et kaugküttevõrgus oleks kasutusel piisavalt palju taastuvaid energiaallikaid ja soojuskadu võrkudes oleks minimaalne.

6.2 Meede „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“

Meetme eesmärk: Primaarenergia tarbimine muutub oluliselt tõhusamaks. Primaarenergia tõhusama kasutuse eesmärgiks on saavutada olukord, kus Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum.

Tabel 8. Meetme „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2020)	Sihttase 2 (2021)	Sihttase 3 (2022)	Sihttase 4 (2023)
Energia lõpptarbimine, TWh Allikas: Eurostat	33,4 (2017)	33,3	33,3	33,3	33,3
Primaarenergia sisemaine tarbimine, TWh Allikas: Eurostat	65,6 (2017)	65,6	65,6	65,6	65,6

Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamise meede koosneb kahest programmilisest tegevusest: taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises ja energiatõhususe suurendamine.

6.2.1. Programmi tegevus „Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti taastuvenergia on võrreldes teiste energialiikidega konkurentsivõimeline ning suurendab riigi energia julgeolekut. Taastuvenergia osakaal kasvab lõpptarbimises ning primaarenergia tarbimises kasutades selleks parimat võimalikku tehnikat, majanduslikult mõistlikke lahendusi ning võttes arvesse säästva arengu printsiipe.

Lisa 9. Programmi tegevuse „Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2020)	Sihttase 2 (2021)	Sihttase 3 (2022)	Sihttase 4 (2023)
Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	53,7%	55%	56%	57%	58%
Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	19,7 %	>20%	>20%	>20%	>20%
Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest transpordisektoris, % Allikas: Eurostat	3,3%	10%	10%	8,5%	7,6%

Kõige otsesemalt panustavad taastuvenergia kasutuse kasvu soojusmajanduses ja elektrienergia tootmise arendamises, mis panustab ühtlasi ka taastuvenergia osakaalu kasvu elektrienergia lõpptarbimises. Soojuse tõhusamaks tootmiseks viiakse katlad üle efektiivsematele kütustele või vahetatakse/renoveeritakse need kasutuskütust muutmata. Vajadusel minnakse üle lokaal- või kohtkütusele. Elektrienergia tootmise arendamiseks suletakse vajadusel keskkonnanõuetele mittevastavad tootmisvõimsused, rajatakse uusi

koostootmisjaamu. Olulist rolli mängivad uued, biomassil töötavad elektrijaamad. Seadusandluse muutmine elektrienergia tõhusa tootmise tagamiseks ja taastuvelektri osakaalu suurendamiseks, seadusandluse muutmine tootmisvõimsuste piisavuse tagamiseks koos välisühendustega (N-1 1 kriteeriumi täitmine), olemasolevates elektrijaamades kasutatavate kütuste valiku võimaluste suurendamine sh biokütuste ja turba kasutamine, elutähtsate teenuste toimepidevuse kindlustamine ning teadus- ja arendustegevus, on väga tähtis. Alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamine transpordis panustab oluliselt nii taastuvenergia transpordisektoris kasutamise suurendamisesse kui ka metaankütuste osakaalu tõusu maanteesõidukite energiatarbimises. Selleks tuleb ettevõtjatele ja investoritele luua motiveeriv majanduskeskkond biokütuste ja teiste alternatiivkütuste tootmiseks ja tarbimiseks, tagada pikaajaline investeeringukindlus riigi maksupoliitikaga, analüüsida avalikus sektoris alternatiivkütuste kasutamist.

Programmi tegevus „Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“ koosneb viiest erinevast teenusest, milleks on taastuvenergia valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine, riiklik toetus kaugküttesüsteemide renoveerimiseks KIKi kaudu, riiklik toetus taastuvenergia kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis KIKi ja Eleringi kaudu, taastuvenergia piirülese koostöö edendamine läbi paindlike koostöömehhanismide rakendamise ning taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia vähempakkumised.

Teenus: „Taastuvenergia valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine“

Teenuse eesmärk: Eesti taastuvenergia on võrreldes teiste energialiikidega konkurentsivõimeline ning suurendab riigi energia julgeolekut. Taastuvenergia osakaal kasvab lõpptarbimises ning primaarenergia tarbimises kasutades selleks parimat võimalikku tehnikat, majanduslikult mõistlikke lahendusi ning võttes arvesse säästva arengu printsiipe.

Tabel 10. Teenuse „Taastuvenergia valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	**Algtase (2018)**	**Sihttase 1 (2020)**	**Sihttase 2 (2021)**	**Sihttase 3 (2022)**	**Sihttase 4 (2023)**
Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest, % Alikas: Eurostat	30%	>34%	>34%	>34%	34%

MKM ülesandeks on riigi taastuvenergia alase õigusliku keskkonna kujundamine ja edendamine vastavalt ELi tasandil kui ka siseriiklikul tasandil vastuvõetud kavadele, õigusaktidele ja eesmärkidele, kaasates selleks taastuvenergia valdkonnas tegutsetud huvitatud osapooli nii Eestis kui ka välismaal. Taastuvenergia valdkonna poliitika kujundamiseks ja elluviimise korraldamiseks töötatakse välja taastuvenergia osakaalu suurendamiseks loodud meetmed. Oluline tegevus on Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine.

Teenus: „Riiklik toetus kaugküttesüsteemide renoveerimiseks KIKi kaudu“

Teenuse eesmärk: Kaugküttesektori arendamine, energiatõhususe tõstmine ning pikemas perspektiivis kaugküttesektori osakaalu suurenemine üldise energiatarbimise valdkonnas.

Tabel 11. Teenuse „Riiklik toetus kaugküttesüsteemide renoveerimiseks KIKi kaudu“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	**Algtase (2018)**	**Sihttase 1 (2020)**	**Sihttase 2 (2021)**	**Sihttase 3 (2022)**	**Sihttase 4 (2023)**
Renoveeritud või uus soojuse tootmisvõimsus kaugküttes, MW Allikas: SA KIK	15 (2016)	65	65	65	150

Renoveeritud või uue soojustorustiku pikkus, km Allikas: SA KIK	25 (2016)	110	110	110	137,5

Programmi tegevust rahastatakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020" prioriteetse suuna „Energiatõhusus" meetme „Efektiivne soojusenergia tootmine ja ülekanne" (edaspidi *meede*) fondist eesmärgiga tagada kaugküttesüsteemides energia kasutamise efektiivsuse suurenemine ja tootmissüsteemist pärinevate saasteainete heitkoguste vähenemine. Programmi tegevuse tulemusena väheneb energia lõpptarbimine soojuse efektiivsema tootmise ja edastuse tõttu. Programmi väljundnäitajaks on kas renoveeritud või uus soojuse tootmisvõimsus kaugküttes, renoveeritud või uue soojustorustiku pikkus või arvestuslik CO_2 vähenemine aastas.

Teenus: „Riiklik toetus taastuvkütuste kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis KIKi ja Eleringi kaudu"

Teenuse eesmärk: Biometaani tarbimise ja tarnimise käivitamine ning biometaani tarbimise ja tootmise hoogustamine läbi toetuste

Tabel 12. Teenuse „Riiklik toetus taastuvkütuste kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis KIKi ja Eleringi kaudu" mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	**Algtase (2018)**	**Sihttase 1 (2020)**	**Sihttase 2 (2021)**	**Sihttase 3 (2022)**	**Sihttase 4 (2023)**
Meetme tulemusel toodetud ja transpordis kasutusse võetud biometaani aastane kogus, ktoe Allikas: SA KIK	0	4	4	4	5,8

Toetuse andmise eesmärk on aidata kaasa biometaani tarbimise ja tootmise hoogustamisele ning toetada tegevusi, mis aitavad panustada eesmärki, et aastaks 2020 moodustab transpordikütuste tarbimises taastuvatest energiaallikatest toodetud kütus 10 protsenti. Toetuse tulemusena täidetakse ära taastuvenergia transpordieesmärk aastaks 2020, luues samas ka olulise baasi taastuvenergia transpordieesmärgi täitmiseks aastal 2030. Teenus kätkeb endas kahte meedet, kus toetatavaid tegevusi on kokku kolm. Meetmed on omavahelises tugevas, üksteist toetavas seoses. Toetust antakse biokütuse säästlikkuse kriteeriumitele vastava biometaani tootjale tõendatud biometaani tarne eest, kus oodatav tulemus on, et 200 GWh säästlikkuse kriteeriumitele vastavat biometaani on toodetud ning tarbitud. Meetmega „Biometaani transpordisektoris tarbimise toetamise tingimused" antakse toetust biometaani tarbimise ja tarnimise käivitamiseks, et toetada taastuvenergia transpordieesmärgi saavutamist, tekitades taastuvatest energiaallikatest toodetud kütustele nõudluse ja käivitades seeläbi biometaani tootmist ning aidata kaasa sektori arengule. Toetuse oodatavaks tulemuseks on transpordisektoris aastal 2020 vähemalt 4000 tonni õliekvivalendi (ktoe) väärtuses biometaani aastane tarbimine, mis käivitab ka sellega samaväärses koguses biometaani tootmise.

Teenus: „Taastuvenergia piirülese koostöö edendamine läbi paindlike koostöömehhanismide rakendamise"

Teenuse eesmärk: Taastuvenergia osakaalu suurendamine paindlike koostöömehhanismide (taastuvenergia statistikakaubandus, piiriülesed ühisprojektid, ühised toetusskeemid) rakendamise abil.

Tabel 13. Teenuse „Taastuvenergia piirülese koostöö edendamine läbi paindlike koostöömehhanismide rakendamise“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2020)	Sihttase 2 (2021)	Sihttase 3 (2022)	Sihttase 4 (2023)
Võimalikult laialdane taastuvenergia koostöömehhanismide rakendamine Eestis Allikas: MKM	Algtaset ei määratud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud

MKM teeb tööd selle nimel, et käivitada edukalt paindlikud koostöömehhanismid teiste ELi liikmesriikidega, sest siis on võimalik taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaalu suurenemine Eesti elektri lõpptarbimises 50%-ni ja saavutada arengukavast tulenev eesmärk, mis näeb ette taastuvelektri osakaalu suurenemist Eesti elektri lõpptarbimises 2010.aastaks 30%-ni. Teenuse eesmärgi saavutamiseks koordineeritakse taastuvenergia paindlike koostöömehhanismide rakendamist, eesmärgiga meelitada lisainvesteeringuid Eesti taastuvenergiasektorisse ning tagada seeläbi Eestis asuva ning meie siseriiklikke vajadusi ületava taastuvenergia potentsiaali ärakasutamine üle-euroopaliste eesmärkide saavutamiseks. Koordineeritakse koostöös taastuvenergiasektori esindajatega, teiste riigiasutuste ning erinevate huvipooltega paindlike koostöömehhanismide rakendamist, juhitakse paindlike koostöömehhanismide alast müügitööd, tuleb tuvastada ning leida lahendusi Eesti taastuvenergiasektori arengu takistustele, eesmärgiga tagada võimalikult laialdane koostöömehhanismide rakendamine. Koostöömehhanismid võimaldavad riikidel, kahepoolsete kokkulepete alusel, müüa taastuvenergia toodangu statistilist ülejääki (siseriiklike taastuvenergia eesmärkide suhtes) riikidele, kellel ei ole õnnestunud võetud taastuvenergia eesmärke saavutada. Lisaks loovad paindlikud koostöömehhanismid võimaluse taastuvenergia projekte arendavatele ettevõtetele osaleda teiste riikide taastuvenergia toetusskeemides või arendada teiste riikide ettevõtetega ühiseid projekte. Arvestades ENMAKis väljatoodud lähenemist rajada uusi elektritootmisvõimsusi eelkõige turupõhiselt ning paindlike koostöömehhanismide rakendamise abil, samuti Eesti soovi suurendada eelkõige kodumaiste primaarenergiaressursside kasutamisel põhinevate või kütusevabade elektritootmisvõimsuste Eestisse rajamisega energiajulgeolekut, toetatakse antud teenusega eelnimetatud põhimõtetele vastavate projektide realiseerimist.

Teenus: „Taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia vähempakkumised“

Teenuse eesmärk: Vähempakkumiste tulemusel rajatakse Eestisse uusi taastuvast energiaallikast elektrienergia tootmise võimsuseid ning suurendatakse Eesti taastuvast energiaallikast toodetud elektrienergia osakaalu.

Tabel 14. Teenuse „Taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia vähempakkumised“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2020)	Sihttase 2 (2021)	Sihttase 3 (2022)	Sihttase 4 (2023)
Taastuvenergia vähempakkumise tulemusena toodetud taastuvelektri maht, GWh Allikas: Elering AS	0		5	10	15

Vähempakkumised toimuvad riigi seatud taastuvast energiaallikast toodetud elektrienergia eesmärkide vastu. Lisaks sellele korraldatakse perioodilisi vähempakkumisi, mis ei ole seotud riigi eesmärkide vaid statistilise kaubanduse raames tekkinud täiendava taastuvenergia tootmise vajaduste katmisega.

Programm on edukalt ellu viidud, kui Eesti taastuvenergia eesmärgid on täidetud.

6.2.2 Programmi tegevus „Energiatõhususe suurendamine“

Programmi tegevuse eesmärk: muuta energia tarbimist efektiivsemaks, tagada energiatõhusus energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel, vähendada lõpptarbijale müüdavat energia kogust, riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi efektiivsem kasutamine, parandada eluruumide kvaliteeti ja muid energiatõhususe näitajaid.

Programmi tegevus „Energiatõhususe suurendamine“ jaguneb neljaks teenuseks ja nendeks on lokaalsete küttelahenduste ehitamine kaugküttelahenduste asemel, energiatõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine, tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu ja toetus vanal pingesüsteemil hoonete elektripaigaldiste üleviimiseks uuele pingesüsteemile KredEx kaudu.

Programmi tegevuse mõõdikud

Tabel 15. Programmi tegevus „Energiatõhususe suurendamine“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	**Algtase (2018)**	**Sihttase 1 (2020)**	**Sihttase 2 (2021)**	**Sihttase 3 (2022)**	**Sihttase 4 (2023)**
Energia lõpptarbimine, TWh Allikas: Eurostat	33,4 (2017)	33,3	33,3	33,3	33,3
Primaarenergia sisemaine tarbimine, TWh Allikas: Eurostat	65,6 (2017)	65,6	65,6	65,6	65,6

Teenus: „Lokaalsete küttelahenduste ehitamine kaugküttelahenduse asemel“

Teenuse eesmärk: Energiatõhususe tõstmine ning pikemas perspektiivis jätkusuutliku kaugküttesektori osakaalu suurenemine üldise energiatarbimise valdkonnas.

Tabel 16. Teenuse „Lokaalsete küttelahenduste ehitamine kaugküttelahenduse asemele“

Mõõdik, sh allikas	**Algtase (2018)**	**Sihttase 1 (2020)**	**Sihttase 2 (2021)**	**Sihttase 3 (2022)**	**Sihttase 4 (2023)**
Lokaalsete taastuvenergia küttelahenduste ehitamine kaugküttelahenduste asemele (MW) Allikas: SA KIK	0,39	1,25	1,25	1,25	1,4

Programmilise tegevuse raames asendatakse ebaefektiivselt toimiv kaugküttevõrk lokaalsete küttelahendustega, st võrk lammutatakse jäigale hoonele paigaldatakse eraldi soojusetootmise seade. Toetatakse alljärgnevaid tegevusi:

- olemasoleva hoone kaugküttesüsteemi asendamiseks lokaalse kütte ehitamine ja selle tõttu kasutusest välja langeva kaugküttesüsteemi osade lammutamine;
- kasutusest välja langeva kaugküttesüsteemi osade lammutamine;
- olemasoleva hoone kaugküttesüsteemi asendamiseks lokaalse kütte ehitamine ja selle tõttu kasutusest välja langeva kaugküttesüsteemi osade lammutamine tingimusel, et soojusettevõtja jätkab hoone soojusega varustamist lokaalse kütte läbi.

Teenus: „Energiatõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine“

Teenuse eesmärk: Muuta energia tarbimist efektiivsemaks, tagada energiatõhusus energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel; vähendada lõpptarbijale müüdavat energia kogust; riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi efektiivsem kasutamine; parandada eluruumide kvaliteeti ja muid energiatõhususe näitajaid.

Tabel 16. Teenuse „Energiatõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2020)	Sihttase 2 (2021)	Sihttase 3 (2022)	Sihttase 4 (2023)
Energia lõpptarbimine, TWh Allikas: Eurostat	33,4 (2017)	33,3	33,3	33,3	33,3
Primaarenergia sisemaine tarbimine, TWh Allikas: Eurostat	65,6 (2017)	65,6	65,6	65,6	65,6

Energiatõhususe valdkonna tegevused on suunatud energiatõhususe parandamisele energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel. Valdkonnale püstitatud eesmärgid ja sihid on kokku lepitud vastavates direktiivides ning kirjeldatud riiklikus energia- ja kliimakavas aastaks 2030. Programmi eesmärgi täitmisel vähendatakse lõpptarbijale müüdavat energia kogust, väheneb majanduse energiamahukus ning tõhusam on ka riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi kasutamine. Energiatõhususe valdkond hõlmab näiteks avaliku sektori kui ka eraomanduses olevate hoonete rekonstrueerimise ergutamist (tõhusam energiakasutus ja parem sisekliima) ja ettevõtetes energiakasutuse parandamist. Energiatõhususe valdkonnaga tegelemine edendab riigi pikaajalist konkurentsivõimet ja soodustab majanduskasvu, eriti kui selle käigus kasutatakse ära kohapealsete ettevõtete potentsiaali innovaatiliste tehniliste lahenduste rakendamisel.

Teenus: „Tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu“

Teenuse eesmärk: Tänavavalgustuse arendamine, energiatõhususe tõstmine ning pikemas perspektiivis elektrienergia lõpptarbimise vähendamine üldise energiatarbimise valdkonnas, elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurenemine.

Tabel 17. Teenuse „Tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2020)	Sihttase 2 (2021)	Sihttase 3 (2022)	Sihttase 4 (2023)
Riikliku toetuse abil renoveeritud või uuendatud tänavalgustus paigaldiste arv Allikas: SA KIK	Pole määratud	14000	14000	14000	22000

Koostöös Keskkonnainvesteeringute Keskusega läbiviidava projekti raames renoveeritakse või uuendatakse tänavavalgustuse paigaldisi kasutades selleks struktuuritoetuste meetme „„Energiasäästu ja taastuvenergia osakaalu suurendamine” „Tänavavalgustuse taristu renoveerimine”” eesmärkide elluviimiseks mõeldud rahastamismudelit. Programmi eesmärk on tänavavalgustuses elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurenemine, selle tulemusena väheneb tänavavalgustuses elektrienergia tarbimine tänu efektiivsema LED-valgustustehnoloogia kasutamisele. Projektist toetuse saamise aluseks on tingimused, mis näitavad, kui palju väheneb tänavavalgustuses elektrienergia vähenemine, kui palju suureneb renoveeritud tänavavalgustuspunktide arv ja kui palju väheneb arvestuslik süsihappegaas (CO_2) aastas.

Teenus: „Toetus vanal pingesüsteemil hoonete elektripaigaldiste üleviimiseks uuele pingesüsteemile KredEx kaudu“

Teenuse eesmärk: Tallinnas vanal pingesüsteemil (3x220V) olevate hoonete elektripaigaldiste üleminek uuele 3x230/400V pingesüsteemile, elamute elektri- ja tuleohutuse parandamine, elektrienergia võrgu kadude vähendamine.

Tabel 18. Teenuse „Toetus vanal pingesüsteemil hoonete elektripaigaldiste üleviimiseks uuele pingesüsteemile KredEx kaudu“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	**Algtase (2018)**	**Sihttase 1 (2020)**	**Sihttase 2 (2021)**	**Sihttase 3 (2022)**	**Sihttase 4 (2023)**
Vanalt pingesüsteemilt uuele pingesüsteemile üle viidud elamute arv Tallinna Kesklinnas, Vanalinnas, Kristiine ja Põhja-Tallinna linnaosas Allikas: SA Kredex	1928 (2015-2018)	200 000 EUR/46000m2	200 000 EUR/46000m2	200 000 EUR/46000m2	200 000 EUR/46000m2

Programmi sihtrühmaks on Tallinna linna korteriühistud ja -ühisused ning väikeelamute omanikud, mittetulundusühingud, kelle hooneid varustatakse elektriga vanal pingesüsteemil ja asuvad Elektrilevi OÜ võrgupiirkonnas. Mujal piirkondades vanal pingesüsteemil olevaid hooneid enam ei ole. Programmi raames on võimalik asendada elektripaigaldiste üldosa nõuetekohase uue pingesüsteemi kaudu ehitades uued maandused, magistraalkaablid, paigaldatakse peajaotuskilp. Programmilise tegevusega:

- väheneb elektri- ja tuleõnnetuse oht;
- uue pingesüsteemi rikkevoolukaitse aitab tõhusalt vältida elektrilöögi ohtu;
- sama peakaitsmega on võimalik tarbida kordades suuremat võimsust – enam ei löö korgid mitmeid elektriseadmeid korraga kasutades välja;
- vähem pingekõikumisi pikendab seadmete eluiga;
- programmis osaleja saab uue elektrisüsteemi kuni 50% soodsamalt.